

Meren rajat, mukaudun

Ennen olin meri. Vallaton, valloittamaton. Kiusoittelin rajoja, aaltoilin paikasta toiseen vailla suuntaa tai päämäärää. Aikansa se oli helppoa, mutta vapaus kaikkeen on vangitseva.

Olin viisivuotias, kun kysyin äidiltä, mitä muurien toisella puolella on. Äiti vastasi, että siellä on paha maailma ja että muurin tarkoitus on suojella meitä. Kuljin kouluun taksikyydillä. Auton ikkunasta näin vilauksen siitä maailmasta, eikä se näyttänyt lapsen silmiin niin kovin erilaiselta kuin se maailma, missä minä elin. Oli taloja ja pihoja ja roskia kaduilla, kuralätäköitä teillä ja sateenvarjojen alla kyhjötteleviä ihmisiä odottelemassa bussia.

”Mikseivät ne kulje autolla?” kysyin Reimalta, joka vei minut joka päivä kouluun. Reima vastasi, ettei kaikilla ollut varaa autoiluun. Bensa oli kallista ja verotus pilvissä. En ymmärtänyt, mitä se tarkoitti.

Rahalla ei ollut minulle arvoa, koska en tiennyt, mitä oli olla ilman. Elämä muurien ulkopuolella oli vierasta, rahan tai rahattomuuden rajoittamaa. Oli sääntöjä ja säädöksiä, joista luin äidiltä salaa internetistä. Oli uutisia varastetuista kahvilasteista, joita myytiin kovaan hintaan pimeillä markkinoilla. Oli loputtomia väittelyitä kierrätystiikasta ja kotimaan parhaista lomakohteista. Oli puhetta Tanskan tulvamuureista ja Italian läikähtymisestä, ääriilikkeistä, jotka eivät edelleenkään suostuneet uskomaan todellisuutta. En tiennyt, mitä todellisuus oli. Minun todellisuuteni oli muurien suojassa. Minun todellisuuteni oli kesän lomamatkat ja autokyydit kouluun.

”Mikseivät ne koskaan puhu säästä?” kysyin kerran äidiltä. Muurien ulkopuolella kukaan ei koskaan puhunut siitä, koulussa kaikki vaikenivat aiheesta, josta minä olin tottunut puhumaan koko lapsuuteni. Sää oli vain esimerkki saksan kielen tunneilla, muuten se oli aihe, johon ei kajottu. Kotona siitä puhuttiin aina.

Äidin vieraat valittivat kahvipöydän ääressä hirmumyrskystä, joka oli pilannut etelänloman.

”Ne eivät vaan saa niitä kuriin”, Maria säksätti kuin tornadot olisivat olleet Espanjan hallituksen syytä. ”Puolet viikosta meni istuessa väestösuojassa piilossa. Artturi sanoi, että voidaan vaatia rahat takaisin matkanjärjestäjältä.”

Se oli minun maailmani, minun mereni, enkä tiennyt välittää muusta. Velloin omaan tahtiini, omassa maailmassani. Tein mitä halusin tuntematta seurauksia. Seurasin sokeasti sitä mallia, johon minut oli kasvatettu. Sitten tapasin Väky.

Poika löhösi takarivin pulpetissa. Tennarit olivat mudasta likaiset, hiukset lippiksen alla kiillottomat ja rasvaiset. Äiti oli opettanut välttämään moisia laitapuolen kulkijoita, mutta muualla ei ollut enää tilaa, joten laskin laukkuni viereiselle pulpetille. Väky tuhahti nähdessään merkkilaukkuni, vilkaisi minua kerran päästä varpaisiin, ja totesi, että minunlaisten itsekkäiden paskiaisten takia Dami hukkuu tulvien alle.

”Oletko sä käynyt?” oli ainoa vastaus, mitä osasin hänelle sanoa. Väky tuijotti pitkään ja hartaasti ja niisti nenänsä paidanhihaan ennen kuin vastasi.

”Tietenkään en.” En ymmärtänyt silloin. Kolme viikkoa myöhemmin tajusin. Väky istui paljaiden reisieni päällä ja piirsi kuvioita vatsalleni samalla, kun selitti kärsivällisesti, miksi lentokentät ovat autioita ja koneita kulkee vain harvoin.

Kolmen lukiovuoden aikana hän selitti minulle paljon muutakin, ja äiti katsoi karsaasti, kun istuimme käsikkäin terassilla puhumassa kaikesta siitä, mitä muurien toisella puolella – Väky puolella – oli.

Minä kuljin autolla, johon muilla ei ollut varaa. Lensin lomilla etelän kuumuuteen, paratiisisaarille, joissa muurit erottivat meidät pahasta ja joissa ilmastointi loi illuusion mukavasta

viileydestä, kun ulkopuolella oli hiostava helvetti. Kotona puhuimme säästä ja siitä, miten hallitus on typerä kuvitellessaan säädöksiensä voivan hallita hirmumyrskyjä ja ainaista sadetta.

Muurien ulkopuolella ei enää puhuttu, sen Väky selitti kärsimättömänä käsillään huitoen. Kun aurinko korventaa Kongon savanneja autiomaaksi ja Helsingissä sataa vettä viiden maan tarpeiksi, puhe menettää merkityksensä ja vain teoilla on väliä. Sen Väky minulle opetti, enkä minä tahtonut enää velloa merenä rajatta.

Tahdon olla muutos, tahdon kokea sen mahdottomuuden. Muutos on epätoivon öitä talvimyrskyä katsellen. En ole meri. Olen pisara aallokossa, eikä pisaralla ole voimaa muuttaa aallokon suuntaa.

Luentosalissa käy tasainen pulina. Väky etsii parhaansa mukaan mukavaa asentoa vieressäni puupenkillä. Saimi tunkee rivin läpi, lysähtää toiselle puolelleni. Hän ravistelee sadetakkinsa pisaroita päälleni riisuessaan takkinsa pöydän alle naulaan.

”Guten Morgen, wie is das Wetter heute?” opettaja tapasi kysyä ala-asteella saksan tuntien alussa. Vastasimme aina kuorossa auringon paistavan, vaikkei se paistanutkaan. Neljännellä luokalla opimme sanomaan, että sataa.

Sade hakkaa salin ikkunoita vasten. Se ropisee tuulen puhaltamina ryöppyinä ikkunaan, joka näyttää pilkahduksen Senaatintorin kulmasta. Helmikuinen maanantai on tympeän harmaa. Saimi säteilee ryhtyessään puuhaamaan itseään valmiiksi. Luentomuistiinpanojen sijaan hän kaivaa laukustaan esille tietokoneensa, kännykän ja laturin, jolle alkaa etsiä pistorasiaa lattialta.

”Tänään!” Saimi huikkaa innoissaan lattialta. Tänään.

Väky murahtaa paikaltaan. Hän pitää reppua tyynynään ja nuokkuu vieressäni.

”Ei sun ole pakko tulla, jos et halua”, Saimi tuhahtaa Väkyille.

”Usko pois, mulla ei ole mitään aikomusta tulla”, Väky vastaa silmät ummessa.

”Kai sä sentään tulet, Tuuli?” Saimi irvistää noustessaan ylös lattialta. Emmin vastaustani, ja Saimi käyttää tilaisuuden hyväkseen ja ryhtyy selostamaan, miksi vuoden parhaita bileitä ei voi jättää välistä. Väky torpedoi Saimin vakuutteluja urahtelemalla sopivissa – ja epäsovivissa – väleissä osoittaakseen vastakkaisen mielipiteensä.

Lehtosuo aloittaa luentonsa, mikä saa Saimin hiljentämään ääntään. Ystävä jatkaa vakuuttelujaan, mutta minä saan tekosyyn kääntyä tuijottamaan opettajaa.

Jos johtoporras tietäisi, mitä Lehtosuo meille sepostaa suljettujen ovien takana, professori luultavasti lentäisi lähimpään vesilätäkköön ennen kuin ehtisi poikkipuolista sanaa sanoa. Antisankarin viitassaan hän tekee ympäristöpolitiikan luennoista mukavaa vaihtelua yliopiston hyväksymään opintosuunnitelmaan verrattuna. Useimpien mielestä hän on vinksahantanut, mutta minä pidän siitä, miten hän haastaa meitä ajattelemaan tekojamme.

Hän meuhkaa luennot läpeensä siitä, miten maailma ei kaipaa pelastamista, vaikka media huutaa muuta ja syyllistää niitä, jotka elävät muurien toisella puolen. Maapallo ei ole tukehtumassa, läikähtymässä tai hukkumassa.

”Ne on vain median kuluneita kielikuvia, jotka ovat menettäneet merkityksensä jo vuosikymmeniä sitten.” Professori pamauttaa nyrkillä pöytää sanojensa vakuudeksi. Hän puhuu siitä, mistä kukaan muu ei puhu: muutoksesta ja sen syistä värittämättä omaa totuuttaan adjektiiveilla. Hän puhuu säästä, josta muut ovat jo aikaa sitten vaienneet.

”Tehdään sitä, tehdään tätä! Nykyään puuhataan kaikkea, mutta puolet teistä ei edes tiedä, miksi kahvia juovat enää vain isojen firmojen toimitusjohtajat! Miksi Helsingissä sataa aina?” Lehtosuo pääsee vauhtiin ja sylkee suustaan sanoja sellaisella vauhdilla, että puolet luokasta ei pysy enää perässä. Toinen puoli luokasta ei ole alkuunkaan yrittänyt.

Luentosali tärisee kuin kasa sähköisiä uuden vuoden yötä, eikä syynä tällä kertaa ole Lehtosuo vauhtia kohnotus. Väky kuorsaa vaimeasti vieressäni. Saimi tuijottaa kymmenien muiden tapaan kännykkänsä kelloa. Muutama minuutti vielä.

”Viime vuonna ne menivät kolmessa minuutissa”, Saimi kohkaa ja laskee puoliääneen sekunteja. Rappiorieha myy joka vuosi loppuun aina vain nopeammin. Se on vuoden odotetuin tapahtuma, jonkinlaiseen kulttimaineeseen kohonnut juhla, jonka ajaksi koko opiskelijayhteiskunta voi hyvillä mielin unohtaa todellisuuden.

Me elämme kuukaudet läpeensä sääntöjen mukaan. Kuljemme pyörällä kouluun aina, kun kadut eivät lainehdi sadevesistä. Kierrätämme tunnollisesti jokaisen roskan, ja vain keskiviikkoisin herkutellaan jauhelihapihveillä, muuten ollaan vegaaneja, vegetaristeja tai fruitaristeja. Mitä omituisemman kuuloinen sana, sitä muodikkaampaa. Puolet ihmisistä on jo unohtanut, miksi emme syö lihaa ja kuljemme pyörällä. Siitä Lehtosuo aina valittaa. Historia täytyy muistaa.

”Sun on pakko tulla, Tuuli. Mitä mä siellä yksin teen? Seison nurkassa yksikseni. Mä en edes tykkää kahvista!”

”Miksi sä sitten menet?” Väky herää horroksestaan.

”Koska kaikki muutkin menee!” Saimi vastaa kuin asia olisi itsestään selvä.

”Teetkö sä kaiken vain siksi, että muutkin tekee?” Väky kysyy. Saimi väittää vastaan, ja he riitelevät jälleen ylitseni samalla, kun minä vajoan syvemmälle penkilläni.

Väky haastoi minut ajattelemaan samalla tapaa, kun tapasin hänet vuosia sitten. Hän ravisteli minut irti maailmastani muurien suojissa.

En tahdo olla meri, massan mukana vellova. Mutta muurien toisella puolen olen pisara, osa valtaisaa kokonaisuutta, eikä sekään aina tunnu hyvältä. Muutos tuntuu mahdottomalta, pisaralla ei ole valtaa.

”Tietäkää, miksi!” Lehtosuo jyrisee salin etuosassa ja näyttää piirtoheittimeltä kalvolle piirtämäänsä omituista sykkyrää. ”Ja jos ette tiedä, kysykää.” Joku takarivissä viittaa ja kysyy, saako luentokalvot myös sähköisessä muodossa. On varmaan fuksi. Kaikki tietävät, että Lehtosuo on liian ihastunut vanhaan teknologiaan. Joku sanoi joskus, että hän käyttää piirtoheitintä vain

erottuakseen joukosta. Muut professorit ovat jo vuosikymmeniä käyttäneet modernimpia välineitä.

Toiset eivät enää edes vaivaudu tulemaan paikalle vaan luennoivat skypen välityksellä.

”No nyt!” Salissa käy kohahdus, kun kello vaihtuu tasatuntiin. Lehtosuo jatkaa luennointiaan häiriintymättä jännittyneestä supatuksesta, joka syntyy, kun opiskelijat yrittävät kiivaasti varata oman paikkansa vuoden tapahtumassa.

”Tavat ovat hyviä niin kauan, kun tiedätte historian niiden takana”, Lehtosuo jyrisee. Hän on taas eksynyt aiheesta, jonka piti tällä luennolla käsitellä kansainvälistä ympäristöavustustyötä. ”Jos te ette unohdatte, seuraava sukupolvi ei tiedä, ja tietämättömyys tarkoittaa tuhoa.”

”Tuuli, mä sain kaksi lippua!” Saimin into häiritsee keskittymistäni. Lehtosuo on oikeassa, ennen en tiennyt. Velloin meressä itsekseni – välittämättä muusta, maailmasta muurien ulkopuolella. Nyt kun välitän, vellon toisenlaisen massan mukana, tiedän. Enkä tahdo unohtaa.

”Mä jätän tälle kertaa väliin, sori”, mutisen Saimille, jonka into vaihtuu pettymykseen. Kun hän tivaa syytä, Väky liikahtaa kohti ja koskettaa lyhyesti kättäni. Muut juhlivat rappiota, entistä todellisuuttani. Päivän ajan he irtaantuvat tästä todellisuudesta ja pakenevat muurien suojaan paikkaan, jossa tulvat ja hirmumyrskyt ovat hallituksen syytä, eikä omilla valinnoilla ole mitään tekemistä sen kanssa, että puoli Eurooppaa hukkuu tulvavesiin. Miksi juhlin sellaista, minä tein valintani monta vuotta sitten, kun Väky kertoi, että pisara meressä on merkityksellinen. Välillä sitä on hankala uskoa. Se on myös mahdoton unohtaa.

Ennen olin meri.

Vallaton. Valloittamaton.

Vaan olen sitä vieläkin, eri tavalla kuin ennen. Vallattomuudella on rajansa, merellä maan rajat ominaan. Massan mukana vellova, vaan silti omat ajatukset omaava.

Olen meri ja minä vellon. Aaltoilen tietoisena omista rajoistani, omasta
kyvyttömyydestäni ja kyvykkyydestäni. Pisara on osa mahdottomuutta, jonka suuri kokonaisuus
voi saada aikaan. Minä olen muutos. Minä mukaudun.

*

pilke